

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Melakhim]

[Sefer Melakhim]

Shelomoh ben Yitshaq

5565 [1804/1805]

יח

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9706](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9706)

מלכים ב יא

תרגום אשכנזי לט

יא (א) ועתליה אם אחויהו

יא (א) אלס עתליה , אחויהו'ס

וראתה כי מת בנה ותקם

מוטטער , זאה , דאס איהר זאהן

ותאבד את כל זרע הממלכה :

טאד וואר , לויס זיא אללעס , וואס פאם

(ב) ותקח יהושבע בת המלך

קעניגליכען געבליטע וואר , אומ

יורם אחות אחויהו את יואש

ברונגען . (ב) אבער יהושבע , איינע

בן אחויהו והגנב אתו מתוך בני

טאכטער דעם קעניגס יורם , אונד

המלך הממותים אתו ואת

אחויהו'ס שוועסטער , נאהם יואש ,

מנקהו בחדר המטות ויסתרו

זאהו אחויהו'ס , נאכדעם זיא איהן אויס

אתו מפני עתליהו ולא הומת :

דער מיטטע דער ערמאדעטען קעניג

(ג) ויהי אתה בית יהוה מתחבא

ליכען קינדער געשטאהלען האטטע ,

ישש ישנים ועתליה מלכת על

אונד הילט איהן מיט זיינער אממע ,

הארץ

בייא זיך אין איהרעם שלאפעיימטער ,

יא (ב) בחדר המטות . צעלויות בית

פערבארגען פאר עתליה , דאס ער ניכט

קדשי הקדשים כמוה שהוא חומר

אונד אומגעבראכט ווערדע . (ג) זעקס

ויהי אתה בית ה' מתחבא וגו' (לקמן

יאחרע וואר ער בייא איהר אים טעמפעל

פסוק ג') עליו חומר דוד (תהלים כ"ז

פערשטעקט , וועהרענר עתליה דאז

ה') כי יפנני בסוכה יסתירני בסתר

לאנד

אהלו וקורח אותה חדר המטות על שם

בני שדי ילין (שיר השירים א' ג') וזהו

סיסר רבי אליעזר נפץ חדר המטות

על שם (שיר א' ג') בני שדי ילין , ועוד

חורבן

כתוב

מ כ ל ר י ו פ י

מ כ ל ר י ו פ י

יא (א) האמנים אחאב , המגדלים אותו

אחאב כמ"ג גדולי העיר : בני , פירוש אנשי :

ענינו קדירות ובפי' נסלים וכן ת' : אנרים

הספר , ענין כתיבה : (ז) בדורים ,

שמה את נאכס , ובשעת הגויזה קוטרס

ראשו , ובהניו , ראשו

בני אחי אחויהו כמ"ג צד"ה דמיון ואת

מקום העקידה : (יג) אחי אחויהו ,

הרסנה מרוב קפזס ומהירותם : (כט)

ענין דבר הנמנא : תכה את ידיך , לקיום

הרסנה מרוב קפזס ומהירותם : (כט) אשר בית אל , כמו צבית אל :

לאנד רעגירטע . (ד) אים זיבענטען
 יאהר אבער לים יהודע דיא אבער-
 סטען איבער הונדערט , דיא הויפט-
 לייטע אונד טראכאנטען צו ויך קאממען ,
 פיהרטע ויא אין דען טעמפעל דעס
 עוויגען , שלאס איינען בונד מיט איהנען ,
 לים ויא דאזעלכסט שוועהרען , צייגטע
 איהנען דען קעניגליכען פ-ינצען ,
 (ה) אונד גאב איהנן פֿערהאלטונגס-
 בעפעהלע מיט פֿאלגענדען ווארטען :
 דיועס האכט איהר גון צו טהון , איין
 דריטטהייל פֿאן אייך ציהט דיוע וואַכע
 אויף דיא וואַכע , אונד פֿעריכטעט דען
 דיהנסט אַם קעניגליכען פֿאללאסטע ,
 באור (ו) דאו

הָאָרֶץ : (ד) וּבִשְׁנֵה הַשְּׁבִיעִית
 שָׁלַח יְהוֹדָע וַיִּקַּח אֶת־שָׂרֵי
 הַמַּאֲוֹת לִבְרֵי וְלַרְצִים וַיָּבֵא
 אֹתָם אֵלָיו בֵּית יְהוָה וַיְכַרְתֶּם לָהֶם
 בְּרִית וַיִּשְׁבַּע אֹתָם בְּבֵית יְהוָה
 וַיֵּרָא אֹתָם אֶת־בֶּן־הַמֶּלֶךְ :
 (ה) וַיִּצְוּם לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר
 הָעִשׂוּן הַשְּׁלִישִׁית מִכֶּם בָּאֵי
 הַשָּׁבַת וְשִׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת בֵּית
 הַמֶּלֶךְ

כתוב (שס ט"ז) אף ערשנו רעננה .
 (ד) לכרי ולרצים . תרגם יונתן לכרי
 לגבויא , ופירוש לקח שרי המאות אשר
 בלויים , וקרא גם כן לשרים ולרצים , לשדים
 להתיען עמם , וכן אמר בדברי הימים
 (ב' כ"ג ב') וראשי האבות לישראל , וקרא
 לרצים גם כן , להכינס למשמרת המלך .
 (ד"ק) . וישבע אותם . השביע אותם
 על אודות הברית , אשר כרת עמם .
 (ה) באי השבת ושומרי משמרת .
 שיתעסקו בעבודתם ושמרו משמרת הבית ,
 ופירוש באי השבת , כי משמרות קבועות היו
 בכל היום ובלוים , מימי דוד ושמאי , שתקבו
 אותם . והיה משמר אחד עובד השבוע ,
 ויולא בשבת אחר הקבצת המוספין , וככנס
 המשמר האחר , ואמר להם יהודע , שישמרו
 המלך , ויהיה השלישית מן השומרים מן באי
 השבת , ושתי הידות כל יולאי השבת , כי
 יולאי השבת יתר פכיים מן באי השבת , שעל
 באי השבת עבודת השבוע , ויהיה השלישית
 בשער סוד , השלישית בבית המלך , והשלישית
 בשער אקר הרצים , ולא חלק איזו שלישיית
 יהיה כאן , ואיזו שלישיית יהיה כאן , אלא
 שיתקו באי השבת עם יולאי השבת לשלשה
 חלקים , ויהיו על השלש מקומות הכוכרים ,
 ויהיו מוקנים לשמור הככסים והיוצאים ,

חורבן ביתך יכפר עליהם : (ד) לכרי .
 שרי המאות לגבורים ושרי מאות לרנים
 ולשון כרי שלא אמר לכרים שם דבר של
 קבול הגבורים דרני"ר בלע"ז : ויכרות
 להם ברית . שיהא בעזרתו להמליך את
 בן המלך : (ה) השלישית מכם באי
 השבת . המשמרו היו מתחדשות וצאו
 בשבת משמרות כהונה ולוים אחת
 נכנסת ואחת יולאה וגוה את המשמור
 הנכנס להתחלק לשלשה חלקי השלישית
 בבית המלך לשמור שלא יעמוד איש על
 המלך להרגו והשלישית בשער סוד הוא
 שער המזרחי שבעזרה שער הסרה .
 והשלישית בשער הרצי' אף הוא משער
 העזרה ויונתן תרגם בתרעה דנתרוכי
 הר' רהטיח ושער הרצים דרך שם באין
 מבית המלך לבית המקדש כמה שנאמר
 בסוף העניין ואותו שער העזרה שנאמו'
 אחריו שער הרצים קראו (בדברי הימים

(ד"ק)

המלך: (ו) והשלשית בשער
 סור והשלשית בשער אחר
 הרצים ושמרתם את משמרת
 הבית מסח: (ז) וישתי הידות
 בכם כל יציאת השבת ושמרו
 את משמרת בית יהוה אל-
 המלך: (ח) והקפתם על המלך
 סביב איש וכליו בידו והבא אל-
 השדרות יומת והיו את המלך
 בצאתו ובבאו: (ט) ויעשו שרי

המאיות

רשי

ז' כ"ג ד' שער הספים: (ו) ושמרת'
 את משמרת הבית מסח. שמירה זו נוסה
 על החלק הראשון שאמר עליו ושמרו
 את משמרת בית המלך: מסח שמרוסו
 מאד שלא תסיוחו דעתכם לשון נואש
 (שמוא ח' כ"ו ז') שלא יהא יאוש בדבר
 ומו"ס של מסח מן היסוד: (ז) ושתי
 הידות בכם. שאמרתי שיהו בשער סור
 ובשער הרצי ועמסם כל יולא השבת כל
 חגשי משמ' היולח: ושמרו את משמרת
 בית ה' א המלך. של יבוחהו נזק מתוך
 בית ה' ולא הונרך לכל זאת אלא שבת
 ראשונ' עד שהומת עתלי וברחו עזריה
 מן העיר: (ח) והבא אל השדרות.
 איש נכרי שיבא לתוך המחוז הקרוי
 שדרות והוא מקו' מצו המלך מציתו
 לבית ה' ולא ידעתי מהו לשון שדרות
 ויונתן

לנו מן סדרא, כלומר אדם אחד שיכנס תוך סדר משמרות ויכנס יומת, ובדברי הימים והבא אל
 הבית יומת, ואחד הוא, כי כל הבית היה משמרתם, כמו שאמר מכתף הבית הימנית וגו'
 (רד"ק). (ט) ויקחו וגו'.

(ו) דאן אנדרע דריטטהייל האט דיא
 וואכע בייא דעם טהאר סור, אונד דאן
 דריטטע אים טהאר הינטער דען טראג
 באנטען, זא מיססט איהר דאן הויז
 מסה בעוואכען. (ז) פאן אייך אללען
 אבער ציהען צווייא דריטטהיילע דיזע
 וואכע אב, אונד האלטען דיא וואכע
 אים טעמפעל בייא דעם קעניג.
 (ח) איהר מיססט, מיט דען וואפפען
 אינדער האנד, דען קעניג פאן אללען
 זייטען אומגעבען, יעדען, דער אין דיא
 רייהע דער וואכהאכענדען דרונגען
 ווילל, נידערהויען, אונד אום דען קעניג
 זיין ווען ער היננויס אדער היננין געהט.
 (ט) דיא אבערסטען איבער הונדערט
 פאללצאגען

באור

(רד"ק). (ו) בשער סור. הוא שער
 המזרחי, שלא היו עמאים יכולים להכנס
 שם, ולזה היה נקרא שער סור, כמעט
 סורוטמא (איכה ד' ט"ו), ובדברי הימים
 (ב' כ"ב ה') נקרא שער היסוד, כי הוא
 היסוד הראשון מהקדושה. (מדברי רלב"ג).
 בשער אחר הרצים. תרגם יונתן בחרעא
 דבתרוהי תרע רהטיא. ובדברי הימים (טס
 פסוק ד') לשערי הספים, והוא שער שהיה
 לדרום העזרה, ועליו באמר בדברי הימים
 (א' כ"ו ט"ו) בית האספים. ומה שכתבו
 בשער הרצים, לשעתו, שהיו רצי המלך
 שם. (רד"ק). הבית מסח. הוא המקום
 שפרטו בבית בני עתליה המרשעת, כמו שזכר
 בספר דברי הימים (ב' כ"ד ז'). (מדברי
 רלב"ג). ועל פיו מתורגם אשכנזית. ואולי
 נקרא המקום ההוא מסח מענין כתיבה
 והריסה, מלשון יסח ה' (משלי ט"ז), כמו
 שכתב הרד"ק בזה. (ו) אל המלך.
 בעבור המלך. (רד"ק). (ח) איש וכליו
 בידו. גבר חזיפה ניהיה. (הכסדי).
 והבא אל השדרות. כתרנומו, ודיעול
 לנו מן סדרא, כלומר אדם אחד שיכנס תוך סדר משמרות ויכנס יומת, ובדברי הימים והבא אל
 הבית יומת, ואחד הוא, כי כל הבית היה משמרתם, כמו שאמר מכתף הבית הימנית וגו'
 (רד"ק). (ט) ויקחו וגו'.

יעית
 שרי
 יבא
 להם
 יהוה
 לך:
 אשר
 באי
 בית
 רי
 רניס
 של
 נרות
 את
 צחי
 וצאו
 אחת
 שומר
 שית
 על
 הוא
 ה
 שער
 יוכי
 באין
 אמר
 חמו'
 ימני

פאללצאגען דען בעפעהל דעם פריס טערס יהודע , יעדער פאן איהנען גאהם זיינע לייטע , זא וואהל דיג יעניגען , דיא דיזע וואכען אויפציהען , אלס דיא , דיא אבגעהען ואללטען , אונד פאנדען זיך ביים פריסטער יהודע איין . (י) דיזער גאב איהנען נון דיא לאנגען אונד קעכער דעם קעניגס דוד , דיא אים טעמפעל דעם עוויגען אויפ בוואהרט וואורדען , (יא) אונד נאכדעם זיך דיא טראכאנטען , מיט דען וואפפען איז דער האנד , פאן דער רעכטען זייטע דעם הויזעס ביס צור לינקען , אים דען אלטאר אונד אום דאז הייליגע צימטער הערום געשטעללט האפטען , (יב) פיהרטע ער דען פרינצען הערוים , זעצטע איהם דיא קראנע אויף , לעגטע איהם דען קעניגליכען ארנאטאן , אונד ער וואורדע נון צום קעניג געזאלבט . אללעם שלוג פריידיג אין דיא הענדע , אונד רוף : עס לעבע דער קעניג ! (יג) עתליה הערטע דאז געשרייא דעם צולויפענדען פאלקעס , אונד גינג אין

המאיות ככל אשר צוה יהודע הכהן ויקחו איש את אנשיו באי השבת עם יצאי השבת ויבאו יהודע הכהן : (י) ויהן הפכו לשרי המאיות את ההגנית ואת השלטים אשר למלך דוד אשר בבית יהוה : (יא) ויעמדו הרצים איש וכליו בידו מפתח הבית הימנית עד פתח הבית השמאלית למזבחה ולבית על המלך סביב : (יב) ויוצא את בן המלך ויהן עליו את הנזר ואת העדות וימליכו אהו וימשחהו ויכורקף ויאמרו יהי המלך : (יג) ותשמע עתליה את קול הרצין העם והבא אל העם בית

באור

הנה לקחו מבאי השבטים לזאת השמירה , וכל יבאי השנת , כמו סקס , והנה לא הטריח יהודע המשמחה הסקריות לזאת השמירה . (דלג"ג) . (י) אשר למלך דוד . שהיה לוקח דוד במלחמות היה מקדים , כמו שלטי הזהב , אשר לקח מהדד שר וזולתו , והיו כתוכים באזרות בית ה' . (דל"ק) . (יא) ולבית . ולבית כפורי (הכש"י) . הנה לדעתו בוכת מלת בית בזה על בית קדשי הקדשים , שהיו בו הארון והכפופת , ועל פיו מתרגם אשכנזית . (יב) העדות . בגדר גלכות , מן יעדית עדי (יחזקאל פ"ג) , עדות בשקל גלות . (מדברי דל"ק) . ובן מתורגם בל"א . גיבושהוהו . יהולע ופניו , וכן כתוב בדברי הימים וימשחוהו יהודע ובניו , ומכני מה משחוהו ? והלח אין מושחין מלך בן מלך ? מפני מחלוקת של עתליהו , כמו שמשחו שלמה המכני מחלוקתו של אחזיהו . (הס"ל) ויכורקף . לשמחה . (יג) הרצין העם . העם , שהיו רצים לראו משיחת

יהוה רשי

וענתו תרגם סידרוס : (יב) את הסוד ואת העדות . ספר התורה כמו שכתוב וקוחם עמו וקרה צו כל ימי חייו (דברים י"ז ט) . ורבותינו אמרו סגור סוד העדות שכל הראוי למלכות סולמתו ופאניו ראוי למלכות חניס סולמתו : (יד) העמוד

יהוה : (יד) ותרא והנה המלך
 עמד על דעמוד כמשפט
 והשרים והחצצרות אל המלך
 וכל עם הארץ שמה ותקע
 בחצצרות ותקבע עתליה את
 בגדיה ותקרא קשר קשר :
 (טו) ויצו יהודע הכהן את שרי
 המאיות פקדי החיל ויאמר
 אליהם הוציאו אתה אל מבית
 לשדרת והבא אחריה המות
 בחרב פי אמר הכהן אל הומת
 בית יהוה : (טז) וישמו לה
 ידים ותבוא דרך מבוא הסוסים
 בית המלך והומת שם :
 (יז) ויכתת יהודע את הברות

בין רשי

(יד) העמוד • הוא מעמד המלך צבי
 ה' : קשר קשר • מרד מרד יש כאן
 (טו) הוציאו אותה • מצית המוקדש
 לשדרו' והוציאו אות' דרך בית הסדרות
 לבית המלך וחל תניחו' לנחת דרך מונח
 העזרה אל העיר פן תנוח עוזרים
 מתחצרי' איה : והבא אחריה' צערת :
 הומת בחרב • להמית בחרב : (טז)
 וישמו לה ידי • מקו' השטכ"א בלע"ו :
 (יז) צין ה' וצין המלך וצין העם •
 שיהו המלך והעם אחרי ה' ואחר כך צין
 המלך

(יז) ויכתת ונומה • (יז) ויכתת ונומה •

דען טעמפעל צו דעם פאלקע
 (יד) היה זאח ויא דען קעניג , וויא
 געוועהנליך , אזויף דעם געריסטע
 שטעהען , דיא אבערסטען אונד פאזויג
 נענבלאזער אום איהן הער , דאז גאנצע
 פאלק פֿרעהליך אונד אין דיא פאזויגען
 שטאטענד ; דא צערריסס עתלויג
 איהרע קליידער , אונד ריף : פֿער
 שווערונג ! פֿער שווערונג ! (טו) נון
 בעפֿאהל דער פֿריסטער יהודע דען
 אבערסטען איבער הונדערט , בעפֿעהלס
 האבערן דעם תעערס , אונד שפראך :
 לאססעט זיא הינויס געהען צווישען דען
 גלידערן , ווער איהר אָבער נאָכפֿאלגען
 ווילל , דען הוועט מיט דעם שווערדע
 נידער • (דער פֿריסטער וואָללטע נידט ,
 דאָס זיא אים הווע גאָטטעס אומג
 קאָטמען וואָללטע) • (טז) זיא מאַכטען
 איהר אַלואַ פּלאַץ , זיא גינג דורך דען
 פֿפֿערדעגאָנג נאָך דעם קעניגליכען
 פּאַללאַסטע , וואָ זיא אומגעבראַכט
 וואַרדע , (יז) יהודע ערריכטעטע נון
 איינען **כאור**

המלך , וכן נאמר בדברי הימים • העם
 הרבים ועל קניזת אתורגס בלשון אשכנז •
 (יד) על העמוד כמשפט • היה מנהג ,
 כשמועדים יסד , עומד המלך או הדוכס
 במקום גבוה , כדי שיוכלו לראותו , לשמוע
 את דברו • (כז"י בדברי הימים) •
 והשרים • ודברניא • (הכשדי) • וכן
 מתורגס • ודחצצרות • התוקעים
 בחצצרות • אל המלך • קדם מלכא •
 (כ"ל) • (טו) הוציאו וגו' • רובה לאמר ,
 הוציאו אותה בדרך שתייה תמיד מבפנים
 לסדרים ולמערכות השומרים את המלך , כדי
 שלא תמלט ותנוס • (כ"ג) • דומת
 בחרב • יתקטיל בחרבא • (הכשדי) •
 (טז) וישמו לה ידים • ושיאול לה אתרא •
 הנה ראשונה כרת ברית בן ה' וצין המלך והעם ,
 שיהיו

ידע
 באי
 באו
 פהז
 את
 שר
 צים
 בית
 ירת
 על
 בך
 את
 זהו
 קול
 בית
 גזר
 תוב
 חיו
 גזר
 מתו
 ו
 ונת
 א
 הו?
 קמו
 יחת

בין יהוה ובין המלך ובין העם
 להיות לעם ליהוה ובין המלך
 ובין העם : (יח) ויבאו כל העם
 הארץ בית הבעל ויהצוהו אחד
 מזבחתו ואת צלמו שברו
 היטב ואת מתן בהן הבעל הרגו
 לפני המזבחות וישם בהן
 פקדות גל בית יהוה : (יט) ויקח
 את שרי המאות ואת הכרי
 ואת הרצים ואת כל העם הארץ
 וירדו את המלך מבית יהוה
 ויבואו וידרו שער הרצים בית
 המלך וישבעו על כסא המלכים :
 (כ) וישמח כל עם הארץ
 והעיר שקטה ויאחזעת ליהוה
 המיתו בחרב בית מלך :

איינען בונד צווישען דעם עוויגען , דעם
 קעניג אונד דער נאציאן , דיא זיך פֿערֿ
 פֿפֿליכטעטע , איין פֿאלק דעם עוויגען
 צו בלייבען , אונד שלאס איינען פֿערֿ
 טראג צווישען דעם קעניג אונד דעם
 פֿאלקע . (יח) הירוף גינג דאז גאנצע
 פֿאלק נאך דעם טעמפעל בעל'ס ,
 דיססען איהן נידער , צערבראכען דיא
 דארין בעפינדליכען אלטערע אונד
 בילדער אין פֿילען שטיקען , אונד ער
 שלוגען מתן , דען פֿריסטער בעל'ס ,
 פֿאר דעם אלטאר . דער פֿריסטער
 בעועצטע נון דען טעמפעל דעם עוויגען
 מיט דער געוועהנליכען וואכע ,
 (יט) אונד פֿיהרטע אלסדאן דען קעניג ,
 בעגלייטעט פֿאן דען אבערסטען איבער
 הונדערט , דען הויפטלייטען , דען טראג
 באנטען אונד דעם גאנצען פֿאלקע ,
 איים דעם טעמפעל דעם עוויגען , דורך
 דאז טראבאנטענטהאר , אין דען קעניג
 ליכען פֿאללאסט , אונד ער זעצטע זיך
 אויף דען קעניגליכען טהראן . (כ) דאז
 גאנצע פֿאלק פֿרייטע זיך , אונד דיא
 שטארט ווארד ווידער רוהיג , אלס ווא
 עתליה , אים קעניגליכען פֿאללאסטע ,

מזבחתו

העיר

יב (א) בן

מיט דעם שווערד אומגעבראכט האטטען

יב (א) זיבען

דקוים העט . בפנים חזקה אה (יח)

יב (ג) כל

המלך ובין העם שיהו עבדים למלך :
 (יח) פקדות . ממונים לשמור במקום
 משמרתם בהלכתן כי עתלי . פטל' חת
 סדר משמרו הבית : (יט) ויצתו מרד
 שעה הרעים חלל בית המלך

יב (ג) כל

ראשם , ולס הציקועד ליושני ירושלים . (כ)

יב (ג) כל

באור

סיהו לעם ה' ואחר כן כרת ברית בין המלך
 ובין העם , שהו יהיה להם למלך , והס יהיו
 לו לעם . (רלב"ג) . (יח) פקודות .
 מטרן . (הכשדי) . זכן מתורגס אשכנזית .
 (כ) והעיר שקטה זנו' . טעם המקרא ,
 שאחר שהומתה עתליה , היה שלום ושקט
 בעיר , שמרוב יראה מיחולע הכהן ומצוהרי
 קמלך יהואש , לא יספו אוהבי עתליהו לשאת

ראשם , ולס הציקועד ליושני ירושלים . (כ)